

Grad. Jeg skal minde om, at afdøde Tscherning anvendte en god Del af sit Liv paa at bekæmpe Staten som Producent. Jeg tror, at dersom Tscherning, denne Vighedens geniale Talsmand, kunde fra sin Grav se, hvorledes man nu vil drage Staten ind i alt, saa vilde han vende sig med Forførbelse i sin Grav. Vi have jo haft Staten som Producent, og vi have haft Fællesdrift i en ikke ganske ringe Grad her i Landet. Fællesdriften vendte Lovgivningsmagten sig imod i Slutningen af det forrige Aarhundrede, og jeg tror ikke, det kan bestrides, at den Fællesdrift, som da var, var mildest talt ikke heldig. Jeg har til Tider været noget mere for Fællesdrift, end jeg nu er. Fællesdrift er jo heller ikke ganske det samme som Statsdrift, men Statsdrift er jeg i det hele taget ikke nogen ubetinget Vnder af. Der kan være Omraader, hvor det er nødvendigt, at Staten maa overtage Produktionen, men jeg mener dog, at man skal indskrænke det til det mindst mulige. Selve Fællesdriften har jo haft store Styggelser, om end den paa sine Omraader var berettiget. Men man bør dog aldrig glemme, at den private Drift, hvor Ansvarer hviler paa den enkelte, som kan gribe ind, saa snart han ser Fejlen, har mange Fordele ved sig, fremfor den Ordning, hvor der er mange om at skulle føre Driften. Jeg skal imidlertid ikke komme nærmere ind paa det. Jeg tror, at allerede det, jeg her har sagt, vil give de ærede Herrer en Forsmag paa, hvor vidtløftig den Debat kan blive, som de ved deres Vendinger have villet rejse ved denne lille Lejlighedslov. Jeg skal ikke sætte den højterede Formands Taalmodighed paa Prøve, for jeg skønner ikke rettere, end at man kan komme ind paa en meget vidtløftig Debat, en flere Dages Debat, uden at udtømme det Spørgsmaal: Om det er bedst, at Staten er Producent, eller om det er bedst, at Produktionen er i private Hænder. Jeg skal ikke forfølge den Tanke videre, men kun gentage, at det, at Staten er Producent, har sine store Skøbeligheder, har haft det og utvivlsomt vedblivende vil have det. Jeg er som sagt ikke nogen stor Vnder af det, det er baade dyrt og omsvøbsmæssigt, og der vil vistnok ogsaa paa mangfoldige Omraader blive produceret mindre, end der kan produceres ved den private Kraft. Men det kan jo ikke være de Herrer's Mening, at man paa en lille Lejlighedslov skalde indsætte en saadan § 7, uden at der med det samme, straks eller i alt Fald snart, blev gjort Strid til, at dette System kom til at omfatte mangfoldige andre Omraader af vor Erhvervsvirksomhed. Det

wilde da ogsaa se lidt besynderligt ud, naar man ser paa, at der paa Tillægsbevillingsloven alene forlanges en 6—700,000 Kr. til det rullende Materiel, at man saa her vil stille Forslag om, hvorledes det rullende Materiel skal udføres til en lille Stump Bane, men lade det staa blankt paa Tillægsbevillingsloven og Finansloven med Millioner af Kroner, hvorledes man skal udføre det rullende Materiel. De Herrer ville se, at denne lille Paragraf nødvendigvis maa drage alt det andet efter sig, men deraf mener jeg ogsaa maa følge, at selve Paragraffen er en formel Umulighed, idet man ikke kan afgøre et saa stort Spørgsmaal ved et lille Jærnbaneforslag som det her foreliggende. Vi maatte jo saa komme til straks derefter at tage hele Erhvervsvirksomheden under Overvejelse. Altsaa baade formelt og reelt mener jeg, det er umuligt. Formelt set mener jeg, at det er Begyndelsen til noget meget bethdeligt, og det kunne vi ikke afgøre ved et Lovforslag som det, der her ligger for. Der maa gaa langsomme Forhandlinger og Undersøgelser forud. Men reelt set siger jeg allerede paa Forhaand, at det ikke har min Tilslutning. Om det kan lykkes de Herrer at overbevise mig om, at Staten er en saa udmærket Kraft og den eneste berettigede Kraft til at drive Produktionen, skal jeg ikke udtale mig om, men saaledes som Sagen ligger for nu er jeg foreløbig ingen stor Vnder af Statsvirksomheden.

Den næste ny Paragraf er § 8. Den indeholder de tvende Bestemmelser om Normalarbejdsdagen — dog paa 10 Timer — og Minimumlønningen af 40 Ø. pr. Time. Ogsaa denne Paragraf mener jeg er temmelig umulig. Det maatte dog utvivlsomt føre til, at man ogsaa paa andre Omraader, hvor Staten er Arbejdsgiver, indførte de samme Bestemmelser; man maatte da overfor de 5—6,000 Arbejdere, der ere ved Jærnbanen, indføre lignende Bestemmelser, thi det vilde være temmelig meningsløst, om man her ved en lille Stump Bane som denne, der ikke andrager mere end et Par Millioner, for dennes Vedkommende vil indføre det, og saa lade det staa blankt paa alle andre Omraader, hvor Staten er Arbejdsgiver, og da navnlig ved Jærnbanerne. Man maatte vel komme til, at Skovarbejderne — Staten er jo den største Skovbejer — ogsaa skalde have deres Minimumlønning, men derved fremkommer saa igen, forekommer det mig, den samme formelle Umulighed ved Paragraffen, idet saa store Spørgsmaal hverken bør eller kunne afgøres ved en Forhandling af en lille Jærnbanelov som den her foreliggende. Men jeg